

Pridevniške tvorjenke na *-ski*, *-ški*, *-čki* in *-cki* v Trubarjevih in Dalmatinovih prevodih biblijskih besedil

ANDREJA LEGAN RAVNIKAR

*Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Novi trg 2,
SI – 1000 Ljubljana, alegan@zrc-sazu.si*

SCN I/1 [2008], 53–66

V prispevku analiziramo najbolj produktiven tvorbeni model pridevniških tvorjenk v 16. stoletju: izpeljavo s priponskim obrazilom *-ski* in različicami *-ški*, *-čki* in *-cki*, ki se pripenjajo na enako besedotvorno podstavo. V biblijskih besedilih smo ugotavljali konkurenčna razmerja med njimi, razlikovanje med Trubarjem in Dalmatinom in razkrivali zapleteno problematiko oblikovanja knjižnih novotvorjenk v 16. stoletju.

This paper analyses the most productive model of forming adjectival derivatives used in the 16th century: derivation with the suffix *-ski* and its variant *-ški*, and with the suffixes *-čki* and *-cki* which are affixed to the same word-formation base. The paper is an attempt to identify the competitive relations between these suffixes and discern the differences between Primož Trubar and Jurij Dalmatin with regard to their use. The paper also attempts to shed light on the complex issue of forming literary neologisms in the 16th century.

Ključne besede: 16. stoletje, biblijski prevodi v slovenščino, pridevniške tvorjenke na *-ski*, *-ški*, *-čki* in *-cki*, Primož Trubar, Jurij Dalmatin

Key words: 16th century, Bible translations into Slovene, adjectival derivatives with the suffixes *-ski*, *-ški*, *-čki* and *-cki*, Primož Trubar, Jurij Dalmatin

0 Besedotvorna analiza tvorjenih oz. motiviranih besed se omejuje na jezikovno gradivo iz vseh slovenskih biblijskih prevodov 16. stoletja. V manj kot treh desetletjih je izpod prevajalskega peresa Primoža Trubarja in Jurija Dalmatina izšlo dvanajst besedil. Prvi slovenski biblijski prevod v knjižni izdaji je Trubar-

jev *TA EVANGELI SVETIGA MATEVSHA* (1555).¹ Nadaljnji protestantski prevodi si kronološko sledijo takole: *TA PERVI DEIL TIGA NOVIGA TESTAMENTA* (TT 1557), *TA DRVGI DEIL TIGA NOVIGA TESTAMENTA* (TT 1560), *SVETIGA PAVLA TA DVA LISTY* (TL 1561), *Ta Celi Pfalter Davidou* (TPs 1566), *SVETIGA PAVLA LISTVVY* (TL 1567). Prvi Dalmatinov prevod predstavlja delo *JESVS SIRAH* (DJ 1575), dve leti pozneje je izšel Trubarjev *NOVIGA TESTAMENTA PVSLEDNI DEIL* (TT 1577), naslednja sta prevoda Dalmatina *BIBLIE, TV IE, VSIGA SVETIGA PISMA PERVI DEIL* (DB 1578) in *SALOMONOVE PRIPVVISTI* (DPr 1580). Trubarjev najboljši prevod svetega pisma je nova zaveza *TA CELI NOVI TESTAMENT* (1581–82). Dalmatin je prevajalsko delo zaključil s celotnim prevodom svetega pisma *BIBLIA* (DB 1584). V slovarski obliki predstavljen popis občnoimenskega besedja je v preteklem letu 2007 (z letnico 2006) izšel v mednarodni zbirki *Biblia Slavica*, v knjigi komentarjev k faksimilirani izdaji devetih od obstoječih dvanajstih prevodov biblijskih besedil 16. stoletja. Pregled nad besedjem iz najstarejših slovenskih biblijskih prevodov je omogočil obstoj popolnih izpisov slovenskega besedila vseh 12 knjig, ki so sestavni del trimilijonske kartoteke popolnih izpisov slovenskih besedil iz vseh 53 ohranjenih tiskanih del slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja.² Zanimivo je, da biblijski prevodi predstavljajo skoraj dve tretjini vseh izpisov, to je 1.702.600, samo *BIBLIA* 1584 ima 950.000 enot.

0.1 Najproduktivnejši model tvorbe pridevnika v knjižnem jeziku 16. stoletja, ki izkazuje tudi pogosto rabo, je navadna izpeljava s priponskim obrazilom **-ski** ter različicami **-ški**, **-čki** in **-cki**. V slovarsko popisanim besedju smo izpeljanke poiskali in izločili ročno; izločili smo tudi druge tvorjenke na **-ski** in njihove različice. Jezikoslovna analiza je potekala po predstavljenih problemskih sklopih, ki izkazujejo tipološke lastnosti tvorbe pridevniških tvorjenk v obdobju oblikovanja slovenske knjižne norme.

¹ Matevžev evangelij je bil ponatisen še dvakrat, in sicer v TT 1557 in TT 1581–82. Jezikovne spremembe v obeh delih je primerjala M. Merše (1990).

² Intenzivno izpisovanje je v Sekciji za zgodovino slovenskega jezika Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU potekalo od srede sedemdestih do začetka devetdesetih let 20. stoletja. Uporabili so klasičen postopek izpisovanja, ki je bil v prvih letih, ko fotokopiranje ni bilo splošno dostopno in poceni, najsodobnejši način. Gradivo za leksikografsko delo so pripravili tako, da so uporabili listke formata A6, na katerih so fotokopirali besedilne odlomke, ki zagotavljajo dovolj sobesedila za vsestransko slovarsko predstavitev zaporedno izpisovanih enot, zlasti za njihovo pomensko razumevanje in prepoznavanje uresničevanih skladenjskih vlog. Zajete so vse besede ne glede na besedno vrsto v vsakokratni rabi. Gradivo je bilo zbrano za načrtovani slovar jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja (gl. *Poskusni snopič* 2001). V popis občnoimenskega besedja je vključeno vse besedje prevoda, robne in medbesedilne opombe, povzetki, ki uvajajo poglavja, besedilnozvrstno raznolika spremna besedila ter slovenski predgovori, ki večinoma sledijo nemškimi. Besedam so pripisane besednovrstne in slovnične oznake in v katerih delih se posamezni leksem uporablja. Podrobneje o zgradbi besednovrstnega popisa in novih podatkih gl. *Einleitung* (Merše (ur.) idr. 2006: 101–111).

1 Obrazilni morfem *-ski*³ je domače priponsko obrazilo besedotvornopomensko raznolikih po večini vrstnih pridevnikov.⁴ Kot je pokazalo jezikovno gradivo, se je rabil za poimenovanje pripadnosti (*vdovski*), povezanosti s čim (*benediktinski*), izvora (*grčki*), podobnosti (*hlapčiski*), vrste (*evangeliski*) in za izražanje skupinske svojilnosti (*slovenski*). Kasneje se je zamenjeval s prevzetimi obrazilnimi morfemi, npr. *-ičen*, zlasti pri novejših prevzetih besedah, npr. *tonemičen* namesto *tonemski*, *enciklopedičen* namesto *enciklopedijski*, *filologičen* namesto *filološki* (Toporišič 1972: 308). Za 16. stoletje smo ugotovili, da so številne novotvorjenke nastale z izpeljavo iz osebnih imen in imen za prebivalce mest, pokrajin, svetopisemskih krajev in dežel v skladenjski podstavi in priponskim obrazilom *-ski*. Novotvorbo potrjujejo mnoge različice, ki se razlikujejo po besedotvorni podstavi ali/in priponskem obrazilnem morfemu: glasoslovne, pravopisne, oblikoglasne in besedotvorne različice. Razlog za tvorbeno raznolikost je pripisati dejstvu, da gre za skupino tvorjenk s prevzetim skladenjskopodstavnim samostalnikom, slovenska pisna norma pa se je šele oblikovala.⁵ Gre za prevode bibličnih in drugih verskih besedil iz/ali preko nemščine, latinščine in grščine (Ahačič 2007: 268–282), zgledi pa izkazujejo različne stopnje prilagoditve slovenskemu jeziku. Stopnjo prilagojenosti lahko potrjujemo s konkretnimi primerjalnimi zgledi iz Lutrove postile.⁶

³ Po Bajcu (1952: 62–64) je izhodiščno praslovansko obrazilo *-bьskъ*, ki ima enak pomen in rabo v slovanskih in germanskih jezikih. Posledica vzporednega razvoja in dolgotrajnega vplivanja nemščine na slovenščino so tudi kalkirane pridevniške tvorjenke z obrazilom *-iš*, ki so se posamostalili, npr. *evangeliš* (en zgled v TT 1557), *lutriš* (Krelj). Kot je pokazala primerjalna analiza krščanskih terminoloških tvorjenk v tristo letih knjižnega jezika, so se tovrstne tvorjenke v dobi katoliške preнове pogosteje pojavljale, npr. *cingljaniš*, *evangeliš*, *kalviniš*, *katoliš*, *lutriš*, ob zavedanju slovenskih besedotvornih zakonitosti pa so se povsem umaknile pridevniškim tvorjenkam na *-ski* (Legan Ravninar 2001/02: 189).

⁴ A. Vidovič Muha (1978: 257–258) utemeljuje tudi kakovostni pomen pridevnikov na *-ski* in *-ški*, ki imajo stilno zaznamovano podstavo, npr. *frkolinski*, *stremuški*, *gizdalinski* itd., ker jim ustreza vprašalnica kakšen in zanje velja večina meril, vezanih na kakovostne pridevniške besede, npr. stopnjevanje.

⁵ Neustaljenost tvorbe in rabe izpeljank na *-ski* ter njihovih besedotvornopomenskih kategorij se kaže od prvega pravopisega normiranja slovenskega jezika leta 1899 (Dobrovoljc 2004: 274–279). Na primer pomenskorazločevalno razmerje med priponsko različnimi oblikami so skušali uvesti šele v slovarskem delu *Slovenskega pravopisa* (1962), npr. *aprilovo vreme* 'vreme meseca aprila' in *aprilsko vreme* 'vreme, podobno aprilovemu'.

⁶ M. Merše (1990: 177) je ugotovila, da zamenjave odkrivajo konkurenčno neizostreno alternativnost enobesednega krajevnega imena in poimenovanja, sestavljenega iz pridevnika na *-ski* ter ustreznega občnega imena. Zamenjava je praviloma tekla v smeri sestavljeno poimenovanje > enobesedno ime, npr. *Galileiska deshela* > *Galileia*. Izbor levega pridevniškega prilastka namesto desnega samostalniškega predstavlja oddaljitev od Lutrove predloge. O problematiki v zvezi z izpeljavo pridevnikov na *-ski* iz tujih lastnih imen je pisal A. Breznik (1982: 335–337).

1.1 Besedotvorne vrste

1.1.1 Prevladujoč tvorbeni postopek pridevniških tvorjenk na **-ski** in različic na **-ški**, **-čki** in **-cki** je navadna izpeljava iz samostalnika, lahko tudi iz nižje-stopenjske samostalniške tvorjenke, npr. pri Dalmatinu *samopravičarski*, izjemoma iz pridevnika, npr. *norski*, *očinski*, *studenski* 'studenčen', ali deležnika, npr. pri Dalmatinu *povzdigovanjski*, *spominjavski*, *zaklanski* (ofer). Skoraj vse izpeljanke so nemodifikacijske.

1.1.2 Za pridevniške izpeljanke na **-ski** je v 16. stoletju značilna tudi konverzija (Legan Ravnikar 2007c: 115), in sicer posamostaljenje in poprislovljenje. Preobrazbo v samostalnik so doživeli pridevniki, kot *deželski*, *dvorski*, *duhovski*, *gosposki* (DB 1584) in *gosposka* (TPs 1566), *moški* (TT 1577), *mrtvački* in *mrtvaški*, *naturski*, *pozemeljski*. Nekateri pridevniki so prešli med prislove, npr. *ajdovski*, *bukovski*, *človečki* (Dalmatin), *ferraterski*, *goljufski* (dva zgle-da za prislov, trije z razlikovalnim morfemom **-sko**), *grčki* (Dalmatin), *grški* (Dalmatin), *grski* (Trubar), *junački* (in junačko), *judovski*,⁷ *kranjski*, *kraški* (le prislov), *latinski* (pridevnik v devetih delih, prislov v sedmih delih, enkratna pojavitev latinsko v TPs 1566), *mojstrski*, *slovenski* (v enajstih delih pridevnik, v petih prislov), *tiranski* (in *tiransko*). Pridevnik *grški* je izpričan v sedmih in prislov *grški* v petih Trubarjevih delih, v enem je posamostaljen; kot manj konkurenčno različico Trubar navaja *grski* (TL 1561, TL 1567) in izjemoma *grsko* (TL 1567). V vseh treh skladenjskih vlogah je izpričana izpeljanka *grčki*, ki jo je Dalmatin dosledno zapisoval (DB 1584, DJ 1575). Poglejmo si nekaj zgledov v sobesedilni rabi:

Inu one imao zhes fe eniga Krala, eniga Angela is tiga predpoda, kateriga ime ie po Iudovsku Abaddon, inu po *Gershkim* ie nemu ime Appollyon, tu ie, konzhauez (TT 1581–82, 398). Onu ie tudi ogorai nad nim tu pifmu bilu piflanu *Sgershkimi*, inu Slatinskimi, inu Siudouskimi pushtabi, Leta ie ta Iodouski Kral (TT 1557, 248). On prau, Vmeish ti *Gershki*? (TT 1557, 406). Tu meiftu Corintus leshi vti *Gerski* desheli (TL 1561, A IIa). Inu ako eden ali dua oli Try uti Cerqui sfnaniami Iefyki, Iudouski, *Gershku* oli Latinski, poredu gouore (TL 1561, 48a). Veidra v'*Gerzhkim* ftoji Metreta, katera mera dërshi okuli dvajfseti nafhhi Firtèlnou (DB 1584, III, 48a). Onefimus fe v'*Gerzhkim* jesiki rezhe priden (DB 1584, III, 119b). Inu fo zhes fe eniga Krajla iméle, eniga Angela is te Prepadi, timuiftimu je Iudoufki ime, Abaddon, inu *Gèrzhki* je njemu ime, Apollyon (DB 1584, III, 143a).

Prevzete besede, ki tvorbenega postopka konverzije niso doživele, so predvsem novotvorjenke, npr. *angliski*, *arimatijenski*, *avstriski*, *barbariski*, *ceremoniski*, *gileadski*, *gomorski*, *hebronski*, *hesbonski*, *zabuloniski*, *kseniski*, *kramarski*, *litvaniski*, *pajerski*, *pamfiliski*, *razbojnski*, *saducejski* (< saduceer

⁷ *Judovski* v prislovni rabi je izpričan v petih biblijskih prevodih pri Trubarju in Dalmatinu, medtem ko se besedotvorna varianta *judovsko* uveljavlja le pri Trubarju v štirih knjigah: v TT 1557 obstaja kot edina možnost, v TL 1561 konkurira starejši različici *judovski*, medtem ko se v kasnejših prevodih TT 1577 in TT 1581–82 uveljavlja kot edina možnost.

pri Dalmatinu, saducej in saducejer pri Trubarju), *saksoniski*, *sidoniski*, *sinajski*, *sinearski*, *tesaloniski*, *tiatriski*, *tiberiaski*, *traciski*.

2 Ustaljeno izrazno podobo kažejo zgledi že predhodno znanih tvorjenk: *desetinski*, *dvorniski*, *gozdenski*, *hribski*, *igrski*, *katoliski*, *kmetiški*, *konjski*, *koroški*, *kroniški*, *kupski*, *lotrski*, *mlinski*, *moški* (samostalniška raba le v TT 1577), *ogenjski*, *peklenski*, *puntarski*, *rihtarski*, *rimljanski*, *rimski*, *ritenski*, *ogrski*, *šotenski*, *tempelski*, *valski*, *vdovski*, *ženski* (samostalniška raba še ni izpričana), *živinski*, *žrebski*. Nepremenjenost, delna nepremenjenost ter izvršene glasovne premene v izglasju podstave in na stiku podstave s priponskim obrazilnim morfemom ter vpliv obrobni slovenskih narečij so sprožili tvorbo še treh različic.⁸

2.1 Razlikovalni pari glede na besedotvorno podstavo

2.1.1 Razlike se kažejo v stopnji fonetične prilagoditve tvorjenk s prevzeto podstavo. Lahko gre za glasoslovne adaptacije nemških fonemov ali pojav protetičnih glasov, npr. *antberharski* in *antverharski*, *betleemski* (Trubar) in *betlehemski* (Dalmatin), *izraelski* in *jezreelski*. Dovolj pogoste so zamenjave fonemov: **j** in **v**, npr. *galilevski* in *galilejski*, **j** in **n**, npr. *laodicejski* in *laodicenski*, **d** in **t**, npr. *trahonidiski* (Trubar) in *trahonitiski* (Dalmatin), **a** in **o**, npr. *judavski* in *judovski*, **a** in **e**, npr. *apostelski* in *apostolski* (oboje pri Dalmatinu), *ebrajski* in *ebrejski*, *lutarski* in *luterski* (različen zapis polglasnika – *lutrski*), *magdalavski* in *magdelavski*, **t** in **n**, npr. *genezaretski* in *genezarenski*, **n** in **r**, npr. *amoniterski* in *amoriterski*, ali pa izpad (po večini) zvočnikov oz. zlogov, npr.: *adrianitiski* (Dalmatin) in *adriatiski* (Trubar), *aziatski* in *aziski*, *belialski* in *beliaski*, *cidoniterski* in *cidonierski*, *efezirski* in *efeziski* (oboje Trubar), *judoski* in *judovski* oz. *judojski*, *galileski* in *galilejski* oz. *galilevski*, *genezare-*

⁸ A. Bajec (1952: 63) je razlagal, da so tri različice *-čki*, *-ški* in *-ski* nastale zaradi glasovnih premen na morfemskem šivu: *-čski* > *-čki* in *-žski* > *-ški*, kar je še vidno v 16. stoletju, potem se je začelo analogično spreminjanje. Škrabec med drugim omenja prehod *čk* v *šk/sk*, ki je potekal prek vmesne stopnje *-čšk/-čsk-* v besedotvornih obrazilih, kar naj bi bil veliko mlajši pojav. V 16. stoletju je zabeležil en primer: *nemčki* > *nempčki* > *nempški*; zadnje sta izgovarjala Trubar in Krelj, pisala pa sta po nemškem pisnem zgledu tistega časa. Prehodni glas **p** se med **m** in **s** ali **š** in **t** ali **č** nehote vrine v izreko, **č** pa se je spremenil v **š** verjetno zaradi soglasnika ali soglasnikov, ki so pred njim, in ne zaradi sledečega **k**: *nembški* (JD I, 330; JD IV, 221, 429–430). Tri leta po prvem pisanju je Škrabec o tem pojavu trdil, da je *nemški* lahko nastal neposredno iz *nemčski* (JD IV, 221). Za obliko *člověški* pa je bil prepričan (JD IV, 222, 430), da je nastala kot nekakšna izravnava vzporedno obstoječih oblik *člověčski* (*člověčaski* pri Krelju), *člověčki* (Dalmatin) in *člověski* (Trubar). Prim. J. Narat (2006: 76). Soglasnik **m** pred **č** je po Škrabčevem mnenju izpad še pospešil, podobno kot **r** pred *turski*. Spremembo je razložil še drugače: zaradi sosesčine soglasnikov **č** in **š** (*čš* = *tšš*) se je okreplil glas **š**, **t** pa je začel pešati in je izgubil (Merše 2006: 60).

ski in *genezarenski* oz. *genezaretski*, *kananejski* in *kananeski*, *kananejški* in *kananeški*, *kraljevski* (Dalmatin in Trubar) in *kraljeski* (enkratna pojavitev v DB 1584), *samarieski* (TT 1557) in *samariski* (tri dela), *keršanski* (TE 1555), *kerščanski* (v vseh dvanajstih biblijskih besedilih) in *kerščanski* (TL 1561).

2.1.2 Besedotvorna prilagoditev se kaže v tem, ali je obrazilo, ki ga pri višjestopenjski tvorbi pojmuje kot del podstave, poslovenjeno ali ne: *egipterski* (DB 1578) in *egiptarski* (DB 1578), *ciganerski* (TT 1557) in *ciganarski* (TT 1581–82), *amoriterski* (DB 1578, DB 1584) in *amoritarski* (DB 1578).

2.1.3 Konkurenčne izpeljanke s podaljšano osnovo so verjetno nastale, da so se »razbremenile« težko izgovorljive soglasniške skupine na stiku podstave in priponskega obrazila: *bukovski* (pri Trubarju in Dalmatinu) in *bukviski* (TE 1555), *egiptovski* (Trubar in Dalmatin, prim. Egiptovec in Egiptar v DB 1584) in *egiptski* (DJ 1575), *prerokovski* (Dalmatin) in *prerokski* (Trubar), *hlapčovski* (Trubar) in *hlapčiski* (Dalmatin), *kraljevski* (Dalmatin in Trubar) in *kraljski* (TPs 1566), *levitovski* (Dalmatin) in *levitiski* (Trubar in Dalmatin). Pri izpridevniških tvorjenkah z domačo podstavo so oblikovale različice zaradi kopičenja soglasnikov na morfemskem šivu, npr. *vinogradski* in *vinogradiski*, *zakonski* (Dalmatin) in *zakoniski* (Trubar), *zemeljski* in *zemliski*.

2.1.4 Besedotvorne variante so nastale tudi zaradi razlikovalnih motivirajočih besed, od katerih se nekatere ne pojmujejo kot tvorjenke (v oklepaju), ker se je tvorbeni postopek izvršil v nemščini, npr. *aleksandrinerski* (< Aleksandrin) (Dalmatin) in *aleksandriski* (< Aleksandrija) (Trubar), *araberski* (< Araber) in *arabski* (< Arab 'Arabe'), *asirerski* (< Asirer) in *asiriski* (< Asirija) (oboje v DB 1584), *benjamiterski* (< Benjamiter) oz. *benjaminiterski* (< Benjaminiter) in *benjaminski* (< Benjamin), *cidoniterski* (< Cidoniter) in *cidonski* (< Cidon, prim. *cidonierski* < Cidoner) (vse v DB 1584), *ebreerski* (< Ebreer) (Dalmatin), *ebrajski* in *ebrejski* (< Ebrej) (Dalmatin), *edomiterski* (< Edomiter, Edomitar) in *edomski* (< EDOM), *epikurarski* (< *Epikurar* v petih Trubarjevih delih, prim. *epikurer* in *epikurej* v DB 1584) (TL 1561, DB 1584), *izraeliterski* (< Izraeliter) in *izraeliski* (< Izrael), *kaldeerski* (< Kaldeer) (Dalmatin) in *kaldejski* (< Kaldej, Kaldeja?) (Dalmatin in Trubar), *mahabeerski* (< Mahabeer) (Dalmatin) in *mahabeski* (< Mahabea, Mahabeus?) (Trubar), *madianiterski* (< Madianiter) in *madianski* (< Madian, Madiana?) ter različici *midianiterski* (Dalmatin) in *midianski* (Trubar), *moabiterski* (< Moabiter) (Dalmatin) in *moabski* (< Moab) (Dalmatin), *sodomiterski* (< Sodomiter) (Dalmatin) in *sodonski* (< Sodoma 'oseba, mesto, dežela').

2.1.5 Drugi tip različnih besedotvornih podstav, ki jih združuje skupna korenska beseda, predstavljajo dvojice zgledov, ki se med seboj razlikujejo po vrinjenem fonemu *i* na morfemskem šivu, npr. *betleemiski* in *betleemski*, *babiloniski* (< Babilonija) in *babilonski* (< Babilon), *epikuriski* (v samostalniški in pridevniški rabi: TT 1557, TL 1567, DB 1584) in *epikurski* (TT 1557, TT 1581–82), *salomoniski* in *salomonski*, *macedoniski* in *macedonski*, *persijaniski* in *persijanski*, *bibliški* in *bibelski*, *evangeliski* (V 8 Trubarjevih in Dalmatinovih delih) in *evangeljski* (poknjiženo evangeljski, enkrat v DB 1584), *moabiski* (Trubar) in *moabski* (Dalmatin), *niceniski* in *nicenski*, *samariski* in *samarski*,

persijaniski in *persijanski*, *sodomiski* (Trubar) in *sodovski* (Dalmatin), *tiraniski* in *tiranski*.

2.2 Razlikovalni pari glede na priponsko obrazilo

2.2.1 Že prvi pregled gradiva kaže, da med piscema obstajajo razlike v rabi tvorjenk z obrazilnimi morfemi *-ski*, *-ški*, *-čki* in *-cki*, ki smo jih ugotavljali tudi pri Krelju (KB 1566, KPo 1567) in Juričiču (JPo 1578).⁹ Obrazilni morfem *-ški*, ki se je v nadaljnjem razvoju knjižnega jezika izkazal kot edina knjižna različica izhodiščnega *-ski*, prevladuje pri Trubarju, medtem ko rabi Dalmatin pri istovrstnih zgledih priponsko obrazilo *-čki*, ki ga je moral poznati iz narečno zaznamovanega govorjenega jezika, npr. *človeški* (pri Trubarju v TT 1557, v desetih Trubarjevih delih je *človeski*) in *človečki* (enkrat *človecki* in *človeki* v DJ 1575), *grški* (redko *grski*) in *grčki*, *mrtvaški* (tudi *mrtvaski*) in *mrtvački* (in *nemrtvački*), *junaški* in *junački*, *hrovaski*¹⁰ in *hrvački* (manjkrat *hrvacki*, prim. poenostavitev v izgovoru *lucki* pri vseh protestantskih piscih). Primerjajmo zglede v sobesedilni rabi:

Kadar fe nam *zhlovezhka* pomuzh odpovej, taku bo gvifhnu Boshja pomuzh pér nas (DB 1584, II, 139a). Raunu kakor pezh noue lonze skusha, taku shaloft skusha *zhlouezko* misel (DJ 1575, 111). Potreiba *zhloueikimu* lebnu (DJ 1575, 237). Sakaj le ti fam snafh vfeh *Zhlovéfkih* otruk ferce: De fe tebe boje vfaki zhas, kakòr dolgu ony v'tej desheli shiveo, katero fi ti nafhim Ozhetom dal (DB 1584, I, 189a). Inu to Linobo / nemarnoft / oblashane htimu Molene odsheni ftu Boshio Sapauido / oblubo inu *zhloueshkimi* nadlugami (TT 1557, ee b).

2.2.2 Tudi opozicija pri uporabi obrazilnega morfema *-ski* in *-ški* se deloma kaže v avtorstvu prevajalca, npr. *babeloniski* (v petih Trubarjevih delih in DB

⁹ Pri Juričiču sta potrjeni tvorjenki *človečaski* in *človečastvo* (polglasnik je zapisan z *a*), kjer gre po Ramovšu (1924: 299) za poenostavitev izgovora soglasniške skupine *-čsk-* s sekundarnim polglasnikom; prepričan je bil, da gre v JPo 1578 za srbohrvaške oblike. Besedotvorne variante oz. razlike se kažejo tudi v individualni rabi: Trubar ima *človeski*, *človéstvu* Dalmatin *človečki*, *človečtvu* (Škrabec, JD II: 21, JD III: 512–513). Ramovš (1924: 297) je ugotavljal, da je *-čki* zapisoval tudi Tulščak in Megiser, izpričan pa je še v naslednji dobi protireformacije in katoliške preнове: pri Hrenu, Kastelcu in v Hipolitovem rokopisnem slovarju. Pregled po Kastelec-Vorenčevem obrnjenem slovensko-latinskem slovarju (1680–1710) je pokazal, da obrazilni morfem *-ški* uspešno konkurira starejšemu *-čki*, kar se vidi iz dvojne rabe, npr. *junački*, *kmetički* sta predstavljena v večjem slovarskem sestavku, drugod pa je stara besedotvorna različica iz pisne rabe povsem izginila, npr. tvorjenke brez variant *grški*, *meniški*, *nebeški*, *nemški*. Izjemoma so se tvorjenke na *-čki* kot edina možnost tudi obdržale, npr. *kovački*, *mrtvački* (toda *mrtvaštvo*). Pridevnik *človeški* se je ustalil že pri Schönlebnu, Rogeriju in kasneje pri Japlju. *Človeski* se je še pojavljal pri Kastelcu in Basarju, pri Rogeriju pa imamo *človeški* in *človestvo*.

¹⁰ Prim. *hrvatski* (KB 1566), *mrtvatski* (JPo 1578).

1584) in *babeloniški* (TPs 1566), *bibliški*¹¹ (TT 1577) in *bibliški* (TL 1567, TT 1577, DB 1584, tudi *bibelski*), *istrijski* (*istrnski) in *istrijski* (oboje v DB 1584), *prešuski* (TE 1555, TT 1557) in *prešuški* (TT 1581–82), *turski* (v štirih Trubarjevih delih in DB 1584) in *turški* (v štirih Trubarjevih delih). Maloštevilni zgledi tvorjenke *papeski* se pojavljajo hkrati s prevladujočo različico *papeški*, kar velja za Trubarja in Dalmatina. Zgledi na *-ški*, kot *ciliciški* (TT 1560), *galataški*, *genezareški*, *kananeški* in *kananejski*, *kroniški*, *menihiški*, *niceniški* (TT 1560), *prazniški* (TT 1581–82), *turški*, so izpričani le pri Trubarju. Različice na *-ski* v istovrstnih zgledih so potrjene pri Dalmatinu in kot manj konkurenčna možnost ponekod pri Trubarju, npr. *ciliciski* (TL 1561, TT 1581–82), *niceniski* (TT 1557), *prazniski* (TT 1581–82).

Iz naštetih primerov lahko razberemo, da Trubar na tem mestu izkazuje veliko besedotvorno ustvarjalnost. Dosti je premišljeval o različicah, ki jih je preizkušal v kronološko različnih besedilih, neutrudno je iskal bolj primerne ustreznice, tvoril pa je tudi po analogiji. Tak primer sta besedotvorni različici *nebeski* in *nebeški*. Do leta 1558 pri Trubarju odločno prevladuje različica *nebeski*, ki je po prilikovanju v slovenščini pričakovana, sledi doba konkurenčne napetosti med njima, npr. v CO 1564: *nebeški* (59 zgledov) in *nebeski* (26), v TPs 1566: *nebeški* (enajst zgledov) in *nebeski* (pet), v TC 1575: *nebeški* (38) in *nebeski* (17), v TT 1577: *nebeški* (37 zgledov) in *nebeski* (33), pričakovani zasuk se zgodi le v TT 1581–82, kajti nanj je vplival prevod dela *Ta pervi dejl tiga noviga testamenta* (TT 1557), kjer je en sam zgled za različico *nebeški*, *nebeski* pa se pojavlja kar 105-krat.

Tako se že na enem primeru privedniških izpeljank na *-ski* pokaže vsa zapletena problematika tvorbenih možnosti v slovenskem jeziku:¹² *kanaanski* (Dalmatin) in *kanaenski* (DB 1578), *kananejski* (v šestih Trubarjevih in Dalmatinovih delih) in *kananejski* (TPs 1566), *kananeski* (TE 1555) in *kananeški* (TPs 1566), *kananiterski* (Dalmatin) in *kanejski* (Dalmatin) oz. *kaninejski* (Trubar). Rabo dokazujejo primeri v besedilnem okolju:

Obloshite vasho shiuyno, inu pojdite, inu kadar pridete *Vkaansko* Deshelo (DB 1578, 43a). /.../ ie vtim deili *Kanaenske* Deshele bill kateri ie Beniamineuimu Rodu slishal (DB 1578, 179b). /.../ potehmal kadar ie bil Abram deffët leit *Vkananeiski* Desheli prebiual (DB 1578, 12b). Osdraui te *Cananeske* shene (TE 1555). Inu fo nedolshne kry prelili, to kry nih Synou inu Szhery, kir fo tim *Cananejskim* Malykom offrouali (TPs 1566, 195b). /.../ noter dotle ie on nee vto *Cananeishko* oblublano Deshelo, perpelal (TPs 1566, 189a). Neusami Shene od *Kananiterskih* Hzhery (DB 1578, 25a).

¹¹ V besednovrstnem popisu (Merše (ur.) idr. 2006) so nekateri zgledi poknjženi, zapis v 16. stoletju pa izkazuje kazalka, npr. *bibliški* gl. *biblijski*., medtem ko so v članku navedeni zgledi le prečrkovani, npr. še: *avstriski*, namesto iztočnice *avstrijski* (avstriski gl. avstrijski), *ceremoniski* namesto poknjžene iztočnice *ceremonijski*, (ceremoniski gl. ceremonijski).

¹² Prim. različice, ki kažejo na novotvorbo in posledično neustaljenost tvorjenk: *jerolimiski*, *jerozolimski*, *jeruzalemiski* (vse Trubar) in *jeruzalemski* (Trubar in Dalmatin), *jeruzalenski* (TT 1557) *jeruzolimiski* (TT 1557) in *jeruzolimski* (TT 1581–82).

3 Nepričakovan izbor priponskega obrazila glede na besedotvorni pomen tvorjenke

3.1 Iz do sedaj povedanega je razvidno, da je bil, kot se izkazuje tudi v sodobnem knjižnem jeziku, priponski obrazilni morfem *-ski* (z različicami) večpomenski (Toporišič 2000: 197–200, Vidovič Muha 2000: 44–45). Toda zaradi nejasnega razločevanja priponskega obrazila *-ski* po pomenskih kategorijah je prišlo do mešanja obrazila *-ski* s priponskimi obrazili *-ov/-ev, -en, -ji*, ki se v 16. stoletju pripenjajo na enako podstavo in izkazujejo enake besedotvorne pomene. Prekrivata se predvsem pomena individualne in skupinske svojilnosti. O enaki besedotvornopomenski vrednosti obrazilnih morfemov nas prepriča podobno ali celo povsem identično sobesedilno okolje, v katerem medsebojno konkurirajo besedotvorne variante, kot *evangeljov* (enkrat *evangeliove* pridige) in *evangeliski* (*evangeliski* vuk, cajhni, pridigarji, *evangeliske* obljube, *evangeliska* pokora, pergliha, vera), *levski* in *levov* (prim. sobesedilo), *hlapčiski* (DB 1584), *hlapčovski* (TT 1581–82), *hlapčji* (DB 1584) in *hlapčev* (zglede v sobesedilu), *izraelskov* (*izraelskov* trošt, *izraelskovi* ljudje) in *izraelski* (*izraelski* otroci, stariši, možje, rod, stol, kralj, *izraelska* dežela, gmajna, skala, *izraelsko* kraljestvo, seme), *kadilen* (*kadilni* altar, ofer pri Dalmatinu) in *kadilski* (*kadilski* ofer v TPs 1566), *ognjen* (*ognjen* plamen, steber, *ognjena* peč, *ognjeno* jezero, *ognjene* strile) in *ogenjski* (posamično pri Trubarju *ogenjski* plamen), *ribski* (*ribski* lov, *ribska* mreža pri Trubarju) in *ribji* (*ribja* mreža, *ribja* vrata, *ribji* žolč pri Dalmatinu), *neduhovski* (*neduhovske* in *babske* basni, *neduhovsko* ličkako klafanje, *neduhovske* inu prazne zgovori pri Trubarju) in *neduhoven* (*neduhovno* zanikrno klafanje, *neduhovno* trdo srce, *neduhovne* basni pri Dalmatinu), *sonski* (*sonski* gori hod inu zahod v TT 1557 in TT 1581–81) in *sončen* (pri Dalmatinu *sončni* izhod, zahod, *sončno* zahajanje), *sovraški* (*sovraško* maščovanje) in *sovražen* (*sovražna* dela, *sovražni* folk, *sovražno* malikovanje, *sovražni* angeli, *sovražne* ptice itd. pri Dalmatinu), *malikovski* (v desetih delih, npr. pri Dalmatinu *malikovske* službe, *malikovski* nepokorni ljudje, *malikovska* kraljestva, dežela, pokora, *malikovske* dežele, cerkve, hiše itd.) in *malikov* (le pri Trubarju, npr. v TT 1581–82: *malikove* službe, *malikova* hiša, *malikovo* skrunenje, vendar v istem delu tudi *malikovske* božje službe, *malikovske* postave, *malikovski* ofri), *kupski* in *kupčev* (SJSPP 2001: 76, 80), *menihov* in *meniški* z bolj ali manj premenjenimi različicami *meniski*, *meniški*, *menihiški*, *menihski*, *menihški* (SJSPP 2001: 83–85).¹³ Nepričakovane tvorjenke se lahko pojavljajo tudi brez para, npr. *ponedeljski* pri Trubarju (*ponedeljski* praznik). Poglejmo si zglede, kajti besedotvorni pomen pridevniške tvorjenke se razkriva šele v besedni zvezi ali širšem besedilnem okolju:

¹³ Na razvrstitvene posebnosti priponskih obrazil, zlasti v razmerju med *-ski, -ški, -ov, -ev, -av* glede na besedotvorno podstavo je opozorila tudi A. Vidovič Muha (1986: 363–364): *bidertauferjav, papežov in papežen, nedeljni, jogrov*.

/.../ inu ieft fem ifdert is tiga *Leuskiga garla*, inu ta Gospud bo mene odreshil od vřakiga hudiga della (TL 1567, 74b). Pomagaj meni is *levoviga garla*, Inu otmi me od Samorogazhou (DB 1584, I, 285a). (Obrazilo za skupinski svojilnost se meřa z obrazilom za svojino posameznika.) STujte tedaj v’tej flobodnosti, s’katero je nas Criftus flobodne řturil, inu nepuřtite ře v’ta *Hlapzhifki Iarem* vkleniti (DB 1584, III, 103b). Sakaj vy n’řte en *hlapzhji Duh* prejeli, de bi ře morali supet bati: temuzh vy řte en *Otrozhji Duh* prejeli, řkusi kateriga my klizhemo: Abba, lubi Ozha (DB 1584, III, 85a). /.../ temuzh on (Bog) je řam řebe isprasnil, inu je na ře vsel *hlapzhevo řhtalt*, inu je bil raunu kak’r en zhlovik (DB 1584 III, 107b).¹⁴

3.2 V redkih primerih se zdi, da ima izbrano priponsko obrazilo stilno vrednost, npr. *hribske, polske* inu *gozdenske* cirkve, kapele inu pildi (gozdenski se pojavlja le enkrat v TT 1577), ali da bi se izognili homonimiji, npr. običajno je *malinovo* drevje, izjema je *malinovsko* drevje [malina] v nasprotju z *malinski* kamen [mlinski].

VIRI

DB 1578 = Jurij DALMATIN, 1578: *BIBLIE, TV IE, VSIGA SVETIGA PISMA PERVI DEIL*. Ljubljana.

DB 1584 [1968] = Jurij DALMATIN, 1584: *BIBLIA, TV IE VSE SVETV PISMV STARIGA* inu *Noviga Teřtamenta*. Wittenberg. Ljubljana, 1968.

DJ 1575 = Jurij DALMATIN, 1575: *JESVS SIRAH*. Ljubljana.

DPr 1580 = Jurij DALMATIN, 1580: *SALOMONOVE PRIPVVISTI*. Ljubljana.

JPo 1578 = Jurij JURIČIČ, 1578: *POSTILLA*. Ljubljana.

KB 1566 = Sebastijan KRELJ, 1566: *OTROZHIA BIBLIA*. Regensburg.

KPo 1567 = Sebastijan KRELJ, 1567: *POSTILLA SLOVENSKA*. Regensburg.

SJSPP 2001 = Majda MERŠE, France NOVAK, Francka PREMĀ, 2001: *Slovar jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja*. Poskusni snopič.

TE 1555 = Primoř TRUBAR, 1555: *TA EVANGELI SVETIGA MATEVSHA*. Tübingen.

TL 1561 = Primoř TRUBAR, 1561: *SVETIGA PAVLA DVA LISTY*. Tübingen.

TL 1567 = Primoř TRUBAR, 1567: *SVETIGA PAVLA LYSTVVI*. Tübingen.

TPs 1566 = Primoř TRUBAR, 1566: *Ta Celi Psalter Daidou*. Tübingen.

TT 1557 = Primoř TRUBAR, 1557: *TA PERVI DEILTIGA NOVIGA TESTAMENTA*. Tübingen.

¹⁴ Vsi trije obrazilni morfemi izrařajo besedotvorni pomen podobnost s hlapcem, z nekom s spodnjega roba druřbene lestvice: duh je kot od hlapca, duh, kakršnega ima hlapec, podoba, kot da je od hlapca. Pridevnik *otročji* (biblija, duh) v biblijskih prevodih 16. stoletja pomensko ustreza danařnji izpeljanki *otrořki*.

TT 1560 = Primož TRUBAR, 1560: *TA DRVGI DEIL TIGA NOVIGA TESTAMEN-
TA*. Tübingen.

TT 1577 = Primož TRUBAR, 1577: *NOVIGA TESTAMENTA PVSLEDNI DEIL*.
Tübingen.

TT 1581–82 = Primož TRUBAR, 1581–82: *TA CELI NOVI TESTAMENT*. Tübingen.

LITERATURA

AHAČIČ, Kozma, 2007: *Zgodovina misli o jeziku in književnosti na Slovenskem: protestantizem*. Zbirka linguistica et philologica 18. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Anton BAJEC, 1952: *Besedotvorje slovenskega jezika*. II *Izpeljava slovenskih pridevnikov*. III *Zloženke*. Ljubljana: SAZU, Razred za filološke in literarne vede.

Anton BREZNIK, 1982: Pogreški pri nekaterih priponah. Toporišič, Jože (ur.): *Jezikoslovne razprave*. Ljubljana: Slovenska matica. 335–341.

Helena DOBROVOLJC, 2005: *Pravopisje na Slovenskem*. Zbirka Lingua Slovenica. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Milena HAJNŠEK - HOLZ, Primož JAKOPIN, 1996: *Odzadnji slovar slovenskega jezika po Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: ZRC SAZU, SAZU.

Franc JAKOPIN, 1986: Jezikovna in pisna adaptacija imen v besedilih 16. stoletja. Dolinar, Darko (ur.): *Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije*. Ljubljana: SAZU. 69–75.

Matija KASTELEC, Gregor VORENC, 1680–1710: *DICTIONARIVM LATINO-CARNIOLICVM*. Obrnjena verzija slovarja: Jože Stabej. Ljubljana, 1997.

Jože KRAŠOVEC, 2007: *SVETOPISEMSKA LASTNA IMENA: Fonetika, etimologija, prevajanje in transliteriranje. BIBLICAL PROPER NAMES: Phonetic, Etymology, Translation and Transliteration*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, SAZU.

Andreja LEGAN RAVNIKAR, 2001/02: *Obredna terminologija v razvoju slovenskega knjižnega jezika (Od Brižinskih spomenikov do ustalitve enotne knjižne norme sredi 19. stoletja)*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

—, 2007a: Izpridevniški krščanski termini v knjižni normi do srede 19. stoletja. *Jezikoslovni zapiski* 13, 1/2. Torkar, Silvo (ur.), Furlan, Metka (ur.), Keber, Janez (ur.), Šivic-Dular, Alenka (ur.): *Merkujev zbornik*. 251–265.

—, 2007b: Izsamostalniške krščanske terminološke tvorjenke v razvoju slovenskega knjižnega jezika. *Slavistična revija* 55/1–2. 191–209.

—, 2007c: O konverziji kot postopku knjižne (terminološke) tvorbe pri slovenskih protestantskih piscih 16. stoletja. *Riječ* 13/2. *Časopis za slavensku filologiju*. Rijeka. 108–127.

Fran LEVEC, 1878: Die Sprache in Trubers »Matthäus«. *Jahresbericht der Staats-Ober-Realschule in Laibach*. Laibach.

Martin LUTHER, 1545 [1974]: *Biblia: Das ist die gantze Heilige Schrift*. Wittenberg. Transliterirana izdaja. Band 1–3. München, 1974.

Majda MERŠE, 1990: Jezikovne spremembe v Trubarjevih prevodih Nove zaveze. *Razprave – Dissertationes XIII*. Ljubljana: SAZU, Razred za filološke in literarne vede. 163–179.

–, 2006: Trubar v Škrabčevem jezikoslovju. Toporišič, Jože (ur.): *Škrabčeva misel V: zbornik s simpozija 2005*. Nova Gorica: Frančiškanski samostan Kostanjevica. 49–69.

Majda MERŠE, Kozma AHAČIČ, Andreja LEGAN RAVNIKAR, Jožica NARAT, France NOVAK, Francka PREMK, 2006: *Wortschatz der slowenischen Bibelübersetzungen des 16. Jahrhunderts*. Krašovec, Jože (ur.), Merše, Majda (ur.), Rothe, Hans (ur.): *Mathäus-Evangelium* (1555). *Paulus, Römerbrief* (1560). *Paulus-Briefe* (1561, 1567). *Psalter* (1566). *Neues Testament* (1581–1582). *Pentateuch* (1578). *Proverbia* (1580). *Kommentare*. *Biblia Slavica*, Ser. 4, *Südslavische Bibeln*, Bd. 3). Paderborn [etc.]: F. Schöningh, 2006. [99]–325.

Majda MERŠE, France NOVAK, Francka PREMK, 2001: *Slovar jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja. Poskusni snopič*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Majda MERŠE, France NOVAK, Francka PREMK, 2001: *Slovar jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja: poskusni snopič*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Fran MIKLOŠIČ, 1875: *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen. Stammbildungslehre*, II. Band. Wien.

Jožica NARAT, 2006: Sebastijan Krelj v Škrabčevih očeh. Toporišič, Jože (ur.): *Škrabčeva misel V: zbornik s simpozija 2005*. Nova Gorica: Frančiškanski samostan Kostanjevica. 71–77.

Martina OROŽEN, 1996: *Poglavja iz zgodovine slovenskega knjižnega jezika (Od Brižinskih spomenikov do Kopitarja)*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Maks PLETERŠNIK, 1894–1895: *Slovensko-nemški slovar*. Furlan, Metka (ur.): I/A–O. II/P–Ž. Transliterirana izdaja. Ljubljana: Založba ZRC SAZU, ZRC SAZU.

Fran RAMOVŠ, 1924: *Historična gramatika slovenskega jezika*. II. *Konzonantizem*. Ljubljana.

Marko SNOJ, 2006: *Slovar jezika Janeza Svetokriškega*. I/A–O. II/P–Ž. Ljubljana: ZRC SAZU, SAZU, Razred za filološke in literarne vede.

Irena STRAMLJIČ BREZNIK, 1991: Izpridevniške modifikacijske tvorjenke v Pleteršnikovem slovarju. *Prispevki iz slovenskega besedoslovja*. Zora 7. Maribor: Slavistično društvo. 190–204.

Sveto pismo Stare in Nove zaveze. Slovenski standardni prevod iz izvirnih jezikov, 1997. 2. izdaja. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

Stanislav ŠKRABEC, [1994–1998]: *Jezikoslovna dela* 1–4. Ur. Toporišič, Jože. Nova Gorica: Frančiškanski samostan Kostanjevica.

Jože TOPORIŠIČ, 1973: Stilna vrednost glasovnih, prozodijskih, (pravo)pisnih, morfemskih in naglasnih variant slovenskega knjižnega jezika. *Slavistična revija* 21/2, 217–263.

—, 2000: *Slovenska slovnica*. Četrta, prenovljena in razširjena izdaja. Maribor: Založba Obzorja.

Ada VIDOVIČ MUHA, 1978: Merila pomenske delitve nezaimenske pridevniške besede. *Slavistična revija* 26/3. 253–276.

—, 1986: Neglagolske tvorjenke v Trubarjevi Cerkovni ordningi. Pogorelec, Breda (ur.), Koruza, Jože (ur.): *16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi. Obdobja 6*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Znanstveni inštitut, Oddelek za slovanske jezike in književnosti. 349–374.

—, 1992: Besedotvorna tipologija »novoslovenskega« gradiva pri Miklošiču. Toporišič, Jože (ur.), Logar, Tine (ur.), Jakopin, Franc (ur.): *Miklošičev zbornik. Obdobja 13*. Ljubljana: SAZU, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru. 173–191.

—, 2000: *Slovensko leksikalno pomenoslovje: govorica slovarja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

SUMMARY

The lexicon of 16th-century Bible translations into Slovene is documented in eight works by Primož Trubar and four works by Jurij Dalmatin. The first Slovene translation, TA EVANGELI SVETIGA MATEVSHA, by Trubar, was published in 1555. A complete Bible translation, BIBLIA, by Dalmatin, was produced in 1584. A full inventory of common nouns from all twelve Bible translations into Slovene was published in 2006 as part of the international *Biblia Slavica* collection. All adjectives that appeared in the relevant Bible translations were analysed and compared from the viewpoint of word formation. As the comparison revealed highly diverse results, the authors decided to focus on the most productive model of the formation of adjectives, the derivation with the suffix *-ski* and its variant *-ški*, and with the suffixes *-čki* and *-cki*. Some of the divergences are attributable to the authorship of Bible translations; Trubar, for example, more often used the variant *-ški* which exhibits consonantal mutation (*junaški*), while Dalmatin used the variant *-čki* (*junački*). Adjectival derivatives are largely formed from nouns adopted into Slovene from classical languages or German. The various categories of word-formation meaning, which were reliably identified only through the use of the adjectival derivatives in context, show a semantic multivalence of the suffix *-ski* and its variants. The conversion of derivatives ending in *-ski*, e.g. *deželski* and *mrtvaški/mrtvački*, was a prominent word-formation process as well. The period of establishing the Slovene literary norm was characterised by the conversion of adjectives bearing the suffix *-ski* into adverbs, such as *bukovski* and *kranjski*; alongside this, the forming of adverb pairs with both *-ski* and *-sko* suffixes, such as *goljufski* and *goljufsko*, was also attempted as an adverbialization model. Neologisms prevail among adjectives derived

from the names of Biblical places and lands, such as *cidonierski*, *cidoniterski*, and *cidonski*; *galilevski*, *galileski*, and *galilejski*. The differences among these examples are discernible in the level of phonetic assimilation of the adopted derivatives found in the word-formation base, such as *antberharski* and *antverharski*, and in the assimilation of the word-formation suffixes, such as *egipterski* and *egiptarski* (cf. *egipterica*, *egiptovski*, *egiptski*).

Because of the vague semantic distinction between word-formation suffixes, there are examples of non-systemic substitutions of the suffix *-ski* with other suffixes which are applied to the same base. Hence, derivational variants, such as *levski* and *levov*, or *hlapčiski*, *hlapčji* and *hlapčev*, are mutually competitive and appear in similar or identical contexts.
